

Kwartalnik

PEDAGOGIKA

Rok XIX
2020

SPOŁECZNA

Nr 1 (75)

Pod
patronatem ZESPOŁU PEDAGOGIKI SPOŁECZNEJ
PRZY KOMITECIE NAUK PEDAGOGICZNYCH
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

PIONEERING WOMEN IN EUROPEAN ADULT EDUCATION IN 1860–1910s

EDITORS

FRANÇOISE F. LAOT

MICHAŁ BRON Jr

PEDAGOGIUM

WYŻSZA SZKOŁA NAUK SPOŁECZNYCH
W WARSZAWIE

Rada Naukowa

Józefa Brągiel (Opole), Michał Bron Jr (Szwecja), Ewelina Cazottes (Francja), Wioleta Danilewicz (Białystok), Anna Dudak (Lublin), Batia Gilad (Izrael), Kathrin Maier (Niemcy), Ewa Marynowicz-Hetka (Łódź), Krystyna Marzec-Holka (Warszawa), Bożena Matyjas (Kielce), Zbyszek Melosik (Poznań), Maria Mendel (Gdańsk), Jerzy Modrzewski (Poznań), Agnieszka Naumiuk (Warszawa), Jan Niewęglowski (Warszawa), Jerzy Nikitorowicz (Białystok), Ewa Ogrodzka-Mazur (Cieszyn/Katowice), Ulrich Paetzold (Niemcy), Joanna Ostrouch-Kamińska (Olsztyn), Jacek Piekarski (Łódź), Tadeusz Pilch (Warszawa) (przewodniczący), Andrzej Radziewicz-Winnicki (Łódź), Katarzyna Segiet (Poznań), Bohdan Skrzypczak (Warszawa), Mirosław Sobecki (Białystok), Janusz Surzykiewicz (Niemcy), Ewa Syrek (Katowice), Alina Szczurek-Boruta (Cieszyn/Katowice), Mirosław J. Szymański (Warszawa), Bogusław Śliwerski (Łódź), Mikołaj Winiarski (Warszawa)

Redakcja

Redaktor naczelny: Wiesław Theiss

Zastępcy redaktora naczelnego: Ewa Jarosz, Barbara Smolińska-Theiss, Marta Wiatr

Sekretarz redakcji: Anna Perkowska-Klejman

Koordynatorzy redakcji tematycznych: Danuta Uryga, Basia Vucic (Wielka Brytania)

Redaktorzy językowi: Marta Kulesza (język niemiecki), Anna Odrowąż-Coates (język angielski),

Marek Siwicky (język polski)

Redaktor statystyczny: Michał Kwiatkowski

Publikacja współfinansowana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Przygotowanie anglojęzycznych wersji artykułów zamieszczonych we wszystkich numerach „Pedagogiki Społecznej” w latach 2018 i 2019 oraz digitalizacja czasopisma w latach 2018–2019 było finansowane w ramach umowy 740/P-DUN/2018 ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę.

Czasopismo jest indeksowane w bazach: „The Central European Journal of Social Sciences and Humanities” – CEJSH; ARIANTA

© Copyright by PEDAGOGIUM WSNS

Warszawa 2020

ISSN 1642-672X

Redakcja oświadcza, że wersja drukowana jest pierwotną wersją niniejszego czasopisma

Redakcja

00-102 Warszawa, ul. Marszałkowska 115, e-mail: redakcja@pedagogium.pl, www.pedagogikaspoeczna.com

Łamanie: Studio KROPKA dtp – Piotr Kabaciński; Druk i oprawa: Totem.com.pl

Quarterly

SOCIAL PEDAGOGY

Year XIX
2020

Vol. 1 (75)

Patronage
of:

SOCIAL PEDAGOGY UNIT
OF THE COMMITTEE OF PEDAGOGICAL SCIENCES
OF POLISH ACADEMY OF SCIENCES

PIONEERING WOMEN IN EUROPEAN ADULT EDUCATION IN 1860–1910s

EDITORS

FRANÇOISE F. LAOT
MICHAŁ BRON Jr

PEDAGOGIUM
COLLEGE OF SOCIAL SCIENCES

List of Contents

Françoise F. Laot, Michał Bron Jr Women in European adult education in 1860–1910s	7
--	---

Researching the adult education past

Françoise F. Laot Discovering pioneering women in the field of adult education	11
Michał Bron Jr Female adult educators on Polish Lands 1880s–1910s: a group portrait .	25

Pioneering women in adult education

Renaud d'Enfert Eugénie Hautier (1822–1909): promoter of vocational drawing courses for girls and adult women in 1860s France	47
Marianne Thivend Elise Luquin (1832–1898): an educator dedicated to French women's labour	59
Elsa Rolland Isabelle Gatti de Gamond (1839–1905): from liberal discipline to biopolitics	71

Michał Bron Jr Jadwiga Szczawińska-Dawidowa (1864–1910): woman of fortitude, energy, and enthusiasm	85
Agnieszka Stopińska-Pajak Socio-educational activities of Izabela Moszczeńska (1864–1941): contribution to adult and women education	99
Eugenia Karcz-Taranowicz The socio-educational activity of Stefania Sempołowska (1869–1944)	113
Balázs Németh Vilma Glücklich (1872–1927) and Rózsa Schwimmer (1877–1948) in adult education for working women in Hungary	125
Anette Rasmussen, Karen E. Andreasen Magdalene Lauridsen (1873–1957): Danish pioneer in the field of home economics	141
Bernd Käßplinger Walking between the lines: Josephine Levy-Rathenau (1877–1921)	155
Simonetta Soldani In the name of the alphabet saviour: Anna Celli (1878–1958) and Sibilla Aleramo (1876–1960) work in Roman Campagna	165

Revisiting narrative structures in the historiography of adult education

Barry J. Hake ‘Organise, educate, agitate.’ Pioneer women and organised adult learning, 1848–1919	183
Françoise F. Laot, Michał Bron Jr Setting a research agenda	201